

Handläggare
Amanda Salguero Engström
Telefon: 08-50828762

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden,
2020-02-18, p. 9

Överklagande av mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 791-19

Fullföljande av reservationsvist överklagande till Mark- och miljööverdomstolen gällande tillståndsansökan för värmepumpsanläggning

Förvaltningens förslag till beslut

1. På de grunder som framgår av detta tjänsteutlåtande fullfölja överklagandet av mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 791-19 och yrka att Mark- och miljööverdomstolen meddelar prövningstillstånd i målet och
 - a) i första hand fastställer miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut från den 7 december 2015, dnr 2015-8930
 - b) i andra hand kompletterar utredningen i målet genom att inhämta remissyttranden från Stockholms stad (genom dess exploateringsnämnd respektive trafiknämnd), Region Stockholm (genom dess trafikförvaltning), Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholm Exergi AB och Telia Sverige AB innan dom meddelas samt förenar ett eventuellt tillstånd med av miljöförvaltningen föreslagna villkor
2. Uppdra åt förvaltningschefen att företräda nämnden i ärendet.
3. Justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Monika Gerdhem
Avdelningschef

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen har upphävt nämndens avslagsbeslut gällande tillstånd till värmepumpsanläggning på fastigheten Furiren 7 enligt ETK-Service AB:s (bolaget) ansökan B och gett bolaget tillstånd.

Förvaltningen föreslår att nämnden fullföljer överklagandet av mark- och miljödomstolens dom och yrkar att Mark- och miljööverdomstolen meddelar prövningstillstånd samt *i första hand* fastställer nämndens beslut om avslag. Som grund härför anser förvaltningen att ETK-Service AB inte har kunnat visa att verksamheten är lämplig med hänsyn till berörda grannfastigheters befintliga, men framför allt i framtiden tillkommande värmepumpsanläggningar. Det är därför inte visat att den sökta värmepumpsanläggningen på fastigheten Furiren 7 uppfyller kraven om hushållning med energi respektive bästa möjliga plats i 2 kap. 5 och 6 § § miljöbalken.

I andra hand ska utredningen i målet kompletteras med remissyttranden bland annat från berörd markägare respektive ledningsägare (Stockholms stads Exploaterings- respektive Trafikkontor) innan ett eventuellt tillstånd ges. Grunden för yrkandet är att ansökan B inte är tillräckligt utredd för att en bedömning av miljömässiga konsekvenser ska kunna göras, eftersom det saknas utlåtanden från viktiga remissinstanser som vanligtvis får yttra sig i liknande ärenden.

Vidare behöver ett eventuellt tillstånd förenas med ett antal villkor som saknas i tillståndet från mark- och miljödomstolen.

Bakgrund

Ansökan A

Den 26 maj 2015 lämnade ETK-Service AB in en ansökan (ansökan A) om tillstånd för inrättande av värmepumpsanläggning på fastigheten Furiren 7, som ägs av Brf Furiren 7. Anläggningen var avsedd att bestå av åtta energibrunnar om 250 meter per borrhål. Till borrhålen var två värmepumpar med en total avgiven effekt på 88 kW tänkta att anslutas.

I prövningen av ansökan skickades remisser till Teliasonera, Fortum Värme, Trafikförvaltningen SLL och Stockholm Vatten, vilka gavs möjlighet att yttra sig över om den aktuella borrhålsplanen kommer i konflikt med deras ledningar, tunnlar eller andra anläggningar. Fortum Värme angav att de har ledningar för fjärrvärme inom fastigheten som måste beaktas. Övriga remissinstanser tillstyrkte ansökan.

Fastigheten Furiren 7 ligger i ett tättbebyggt område där det kan bli svårt att hålla det rekommenderade avståndet på 20 meter mellan energibrunnar på olika fastigheter. Om energibrunnar måste placeras närmare varandra än 20 meter behöver det kompenseras med ett ökat borrhålsdjup för att undvika för stor nedkylning av berget. I prövningen av ansökan utreddes därför även anläggningens påverkan på berörda grannfastigheters befintliga och eventuella framtida värmepumpsanläggningar.

Bolaget uppmanades att se över avstånden till befintliga borrhål på fastigheten Musketören 4, som med den ansökta borrhplanen var mindre än 20 meter. Vidare uppmanades bolaget att upprätta en möjlig borrhplan för närområdet med förslag på hur de övriga grannfastigheterna kan placera egna energibrunnar i framtiden. Bolaget uppmanades även att redovisa att borrhålsdjupet är tillräckligt kompenserat så att påverkan på befintliga samt eventuella framtida energibrunnar blir så liten som möjligt.

Bolaget skickade in en borrhplan för närområdet där flera av grannfastigheternas borrhål placeras närmare än 20 meter ifrån de ansökta borrhålen på Furiren 7. Bolaget uppgav att de kompenserat borrhålsdjupet från beräknade 1 523 meter till 2 000 meter och bifogade en energikalkyl för anläggningen på Furiren 7. Av kalkylen framgår att totalt aktivt borrhål bör vara 1 523 meter, baserat på fastighetens värmebehov.

Bolaget uppgav att det inte finns någon direkt utredning av det kompenserade borrhålsdjupet. En beräkning i form av exempelvis en EED, en beräkning som bland annat tar hänsyn till hur borrhålen är placerade i förhållande till varandra, skulle bli alltför kostsam. Bolaget uppgav dock att den kompensation som behövs för att avstånden mellan de egna borrhålen är mindre än vanligt beräknas vara 80 meters extra djup. Cirka 400 meter återstår då som kompensation för att även befintliga och framtida borrhål på grannfastigheterna kan ligga närmare än 20 meter.

Miljöförvaltningen uppmanade bolaget att inkomma med beräkningar som styrker att kompenseringsdjupet är tillräckligt och meddelade att det behöver framgå vilka parametrar som tagits hänsyn till i beräkningarna. Exempelvis skulle bolaget redogöra för vilka fastigheter som räknats in och om det vägts in att ett 10-tal borrhål på omkringliggande fastigheter kommer att hålla mindre än 20 meter till de ansökta borrhålen.

Bolaget skickade in energikalkyler, av samma typ som tidigare skickats in för Furiren 7, för fastigheterna Musketören 4, Musketören 6, Furiren 8 och Furiren 6. Utifrån energikalkylerna för

grannfastigheterna angav bolaget att de fått fram vilket aktivt borrhålsdjup varje fastighet behöver. För att få fram hur mycket extra borrhålsdjup som utöver det behövs på varje fastighet, angav bolaget att de utgått från ett medelfall som stämmer väl överens med borrhålen då de har planerats likartat. Bolaget uppgav att de har använt programmet Temperatursänkning 3000 för att få fram hur stort kompenseringsdjup som behövs för detta medelfall, och sedan använt denna siffra för att räkna ut de totala borrhålsdjup som behövs.

Under ärendets gång ombads bolaget även att undersöka alternativa utformningar av anläggningen, till exempel genom att flytta ingångshålen till en annan del av fastigheten, borra färre och djupare borrhål och/eller att återladda borrhålen. Flera mindre revideringar av borrhålsplanen gjordes, men bolaget angav att inga alternativa placeringar av ingångshålen är möjliga. Bolaget meddelade även att de inte planerar att återladda borrhålen.

Nämndens beslut den 5 oktober 2015

Miljö- och hälsoskydds-nämnden beslutade den 5 oktober 2015 genom delegationsbeslut att avslå ansökan A. Nämnden motiverade sitt beslut med att ETK-Service AB inte har visat att verksamheten är lämplig med hänsyn till berörda grannfastigheters befintliga, alternativt i framtiden tillkommande värmepumpsanläggningar. Nämnden bedömde att den sökta borrhålsplaceringen inte kan uteslutas komma att påverka befintlig bergvärmeanläggning på fastigheten Musketören 4. Befintlig utredning bedömdes inte heller som tillräcklig för att säkerställa att fastigheterna Musketören 6, Furiren 8 och Furiren 6 kan borra för bergvärme i framtiden. Mot denna bakgrund ansåg nämnden att en borrhålsplacering som tar mindre anspråk på grannfastigheterna och som riktas ut mot Karlavägen är fördelaktigare ur ett energihushållningsperspektiv. Tillstånd att inrätta en värmepumpsanläggning på fastigheten kunde därför inte medges för sökta borrhålsplaceringar, varför ansökan avsågs.

Ansökan B

Den 20 november 2015 skickade ETK-Service AB in en reviderad borrhålsplan för Furiren 7. Miljöförvaltningen behandlade den reviderade borrhålsplanen som en ny ansökan eftersom den första ansökan redan hade avslagits.

Revideringen av borrhålsplanen innebar att antalet borrhål minskades till sju och djupet på varje borrhål ökades till 290 meter. Därutöver ändrades ingångshålens placeringar något, liksom vinklarnas storlek

och riktningar. Borrhålen låg dock fortfarande inom samma del av fastigheten som tidigare.

Revideringen innebar en minskad påverkan på framför allt den befintliga anläggningen på fastigheten Musketören 4, även om ett avstånd på 20 meter till denna anläggning inte hölls. I sin helhet bedömdes borrplanen fortfarande innebära en stor påverkan på närliggande fastigheter. Då inte heller ansökan B bedömdes kunna godtas ur energihushållningssynpunkt skickades inga nya remisser till lednings- och tunnelägare innan beslut fattades.

Nämndens beslut den 7 december 2015

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 7 december 2015 genom delegationsbeslut att avslå ansökan B. Nämnden motiverade även detta beslut med att den sökta borrhålsplaceringen inte kan uteslutas komma att påverka befintlig värmepumpsanläggning på fastigheten Musketören 4 samt att det inte kan säkerställas att fastigheterna Musketören 6, Furiren 8 och Furiren 6 kan borra för bergvärme i framtiden. Mot denna bakgrund ansåg nämnden att en borrhålsplacering som tar mindre anspråk på grannfastigheterna och som riktas ut mot Karlavägen är fördelaktigare ur ett energihushållningsperspektiv. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömde att tillstånd att inrätta värmepumpsanläggning på fastigheten inte kunde medges för sökta borrhålsplaceringar, varför ansökan avslogs.

Överklaganden och länsstyrelsens beslut

ETK-Service AB överklagade nämndens båda beslut till länsstyrelsen. Länsstyrelsen avslog båda överklagandena genom beslut den 18 december 2018, varpå bolaget överklagade länsstyrelsens båda beslut till mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolens dom

I mark- och miljödomstolens dom den 6 december 2019 avslogs överklagandet gällande ansökan A. I samma dom upphävde domstolen dock nämndens beslut den 7 december 2015 och gav tillstånd till värmepumpsanläggning på fastigheten Furiren 7 enligt ansökan B.

I domskälen anges att placeringen av borrhålen enligt ansökan B kan godtas eftersom tillräcklig hänsyn tas till bergvärmeanläggningen på fastigheten Musketören 4 trots att de rekommenderade avstånden inte följs fullt ut. Placeringen av borrhålen enligt ansökan B bedöms inte heller hindra möjligheten att inrätta värmepumpsanläggningar på angränsande fastigheter.

Ärendet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har lämnat in ett reservationsvis överklagande av mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 791-19. Mark- och miljööverdomstolen har beviljat miljö- och hälsoskyddsnämnden anstånd att inkomma med komplettering till överklagandet senast den 20 februari 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Prövningstillstånd

Av skäl som anges nedan finns anledning att betvivla riktigheten av mark- och miljödomstolens dom då tillstånd inte borde ha meddelats. Tillstånd borde i vart fall inte ha meddelats utan ytterligare utredning och villkor. Det är även av vikt för rättstillämpningen att Mark- och miljööverdomstolen prövar om värmepumpsanläggningar får lokaliseras på ett sätt som hindrar omgivande fastigheter att i framtiden utvinna energi från berget. Det ska därför meddelas prövningstillstånd i målet.

Yrkande a)

Mark- och miljödomstolen motiverar inte på vilket sätt handlingarna i ärendet visar att tillräcklig hänsyn tas till grannfastigheternas befintliga och eventuella framtida borrhål. Miljöförvaltningen anser inte att detta har kunnat visas i de energiberäkningar och övriga handlingar som presenterats i ärendet.

SGU:s rekommendationer

Avståndet mellan borrhål är inte reglerat i lag och det finns inte heller några tillämpningsföreskrifter eller allmänna råd utgivna. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har dock angett rekommendationer som finns samlade i dokumentet Normbrunn-16. Av detta framgår att borrhål bör placeras 20 meter från befintliga energibrunnar. Detta för att en värmepumpsanläggning för bergvärme utnyttjar den energi som finns i berggrunden, vilket innebär att temperaturen sänks i det omgivande berget. Vid vinklade borrhål är det borrhålets medeldjup som ska placeras minst 20 meter från befintliga energibrunnar eller från befintliga energibrunnars medeldjup. Alltför tätt placerade energibrunnar ”stjäl” energi från varandras värmeupptagningsområden och den beräknade energimängden kan därmed inte levereras. Sålunda kan grannars bergvärmeanläggningar, eller möjligheten att i framtiden anordna sådana, begränsas om inte avståndet dimensioneras på ett sådant sätt att störning inte uppstår. I vissa fall behöver borrhålen kompenseras med ökat borrhåldjup. Åtgärder som återladdning av borrhål med solenergi eller frånluftsåtervinning kan också vara alternativ eller komplement till att öka borrhåldjupet.

Miljöbalkens krav på hushållning och lokalisering

Av 2 kap. 5 § miljöbalken framgår bland annat att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi. Miljöförvaltningen bedömer att ett rimligt krav på hushållning vid inrättande av en värmepumpsanläggning för bergvärme är att det måste ske med hänsyn till att även närliggande fastigheter ska kunna utnyttja den energi som finns berggrunden genom att installera likvärdiga anläggningar. Olika fastigheter har olika stor yta vilket innebär att de kan få ut olika stor mängd energi från berggrunden på sin egen fastighet. Miljöförvaltningen anser dock att alla fastighetsägare bör få proportionellt sett lika möjlighet att använda den yta de har.

Av 2 kap. 6 § miljöbalken framgår att det för en verksamhet som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång. Förvaltningen bedömer att det vid inrättande av en värmepumpsanläggning är ett rimligt krav att anläggningen inte ska göra intrång på en befintlig anläggning genom att placeras närmare än det rekommenderade avståndet, om det inte kan säkerställas att borrhjupet är tillräckligt kompenserat för att undvika negativ påverkan på den befintliga anläggningen. Det bör också strävas efter att 20 metersradien runt borrhålen gör så lite intrång som möjligt på närliggande fastigheter. I de fall det inte går att undvika att 20 metersradien täcker en stor del av närliggande fastigheter måste det även där säkerställas att borrhjupet är tillräckligt kompenserat för eventuella framtida energibrunnar inom 20 metersradien.

Förvaltningen anser att det inte är tillfredställande ur likabehandlingssynpunkt och hushållningssynpunkt om de fastighetsägare som ansöker om tillstånd först skulle gynnas. Det är enligt 2 kap. 1 § miljöbalken sökandens ansvar att visa att kraven i 2 kap. 5 och 6 §§ efterlevs. Av denna anledning har förvaltningen ställt krav på att ETK-Service AB visar att anläggningen tar hänsyn både till befintlig anläggning och eventuella framtida anläggningar på närliggande fastigheter.

Brister i energikalkyler

Energikalkylerna som bolaget har inkommit med i ärendet tar bland annat hänsyn till fastighetens uppvärmda yta, antal personer per hushåll, ortens medeltemperatur m.m. I kalkylerna redovisas dock även ett antal tekniska förutsättningar och antaganden som programmet förutsätter vid beräkningen. Bland annat står det "Borrhål placeras med 15 meter mellan varje borrhål. Vid stora fastigheter och ett stort antal borrhål bör särskild hänsyn tas till

placering av borrhål.” I borrhölanen tillhörande ansökan B är borrhölanen inte placerade med minst 15 meter mellan varje borrhål. Avstånden mellan brunnarna är mellan 5 och 15 meter. Vidare håller inte heller de av bolaget föreslagna borrhölanen på grannfastigheterna minst 15 meter mellan varandra.

Förvaltningen anser med anledning av ovanstående att grundantagandet att anläggningen på Furiren 7 behöver 1 523 meters aktivt borrhölan inte är välgrundat. Detsamma gäller för antagandena av vilka aktiva borrhölan som behövs på grannfastigheterna. Det är därmed inte möjligt att utifrån dessa siffror komma fram till vilket totalt kompenserat borrhölan som behövs när det ska vägas in att anläggningarna placeras närmare än 20 meter från varandra. För att få en pålitlig uppskattning om vilket aktivt borrhölan som krävs behövs en energiberäkning som tar hänsyn till den verkliga borrhölankonfigurationen, det vill säga borrhölanens inbördes avstånd och placeringar. Någon sådan uppskattning har alltså inte inkommit från bolaget.

ETK-Service AB har vidare uppgett i ärendet att bolaget har utgått från programmet Temperatursänkning 3000 när det har räknats ut vilket kompenseringsdjup som behövs. Temperatursänkning 3000 är ett beräkningsprogram som är framtaget för att användas i radhusområden eller villaområden med små tomter. Det är begränsat till att kunna användas när endast ett borrhål ska borrar och omkringliggande anläggningar också består av ett borrhål per anläggning. Programmet är inte ämnat att användas på det sätt som bolaget har gjort i sin kompenseringsberäkning, och det går därmed inte att bedöma om kompensationsdjupet är tillräckligt utifrån det underlag som bolaget har skickat in.

Samman tagen bedömning av ansökan B

Förvaltningen vidhåller mot ovanstående bakgrund att bolaget inte har visat att kompensationsdjupet är tillräckligt. Därmed bedömer miljöförvaltningen att det inte är klart om värmepumpsanläggningen på fastigheten Furiren 7, såsom den utformats i ansökan B och mot bakgrund av de uppgifter som inhämtats i ärendet, uppfyller kraven om hushållning med energi respektive bästa möjliga plats i 2 kap. 5 och 6 § § miljöbalken. Förvaltningen anser fortsatt att ETK-Service AB inte har kunnat visa att verksamheten är lämplig med hänsyn till berörda grannfastigheters befintliga, men framför allt i framtiden tillkommande värmepumpsanläggningar. Miljöförvaltningen anser därför att nämndens beslut den 7 december 2015 om att avslå ansökan B ska fastställas.

Övriga synpunkter

Miljöförvaltningen vill upplysningsvis nämna att sedan ansökningarna om värmepumpsanläggning på Furiren 7 behandlades av nämnden har förändringar skett i Stockholms stads inställning till borring i mark som ägs av staden.

Exploateringskontoret som representerar staden som markägare ges idag möjlighet att yttra sig över samtliga värmepumpsansökningar. Generellt har exploateringskontoret en mycket restriktiv hållning till att godkänna att borrhål placeras på eller vinklas ut i stadens mark. Av detta skäl vidhåller förvaltningen inte längre rekommendationen om att vinkla borrhålen ytterligare under Karlavägen, då det finns risk att en sådan borrplan inte skulle godtas av exploateringskontoret. I liknande ansökningsärenden idag behöver istället ofta hela anläggningen placeras inom den egna fastigheten. Borrdjupet behöver då kompenseras mer och eventuellt behöver värmepumpens energi- och effekttäkningsgrad minskas för att energin i marken inom den egna fastigheten ska räcka till.

Yrkande b)

Behov av nya remisser

I det fall Mark- och miljööverdomstolen anser att den aktuella placeringen kan godtas utifrån energisynpunkt bör ärendet utredas vidare genom remisser till följande instanser.

- Exploateringsnämnden i Stockholms stad, som representerar staden som markägare. Bolaget har ansökt om att vinkla ut borrhålen på fastigheten Östermalm 3:62. I egenskap av lagfaren ägare till denna fastighet bör Exploateringsnämnden ses som en berörd part i ärendet som ska ges möjlighet att yttra sig. Vid tiden för ärendets prövning i nämnden ingick inte remisser till Exploateringsnämnden i förvaltningens rutiner, varför Exploateringsnämnden inte har fått möjlighet att yttra sig över ansökan tidigare.
- Trafiknämnden i Stockholms stads infrastrukturavdelning som är ansvarig för stadens undermarksanläggningar. Vid tiden för ärendets prövning i nämnden skickades inte remisser till dit.
- Trafiknämnden i Stockholm stads tillståndsavdelning, enheten Systemstöd för samordning och gatuarbete, som har samlad information om underjordiska anläggningar. Miljöförvaltningen och trafikkontoret har idag en rutin som går ut på att trafikkontoret kontrollerar om Försvarmakten har någon anläggning i närheten som kan behöva utredas vidare. I de fall trafikkontoret svarar att vidare utredning

krävs skickar miljöförvaltningen även en remiss till Försvarsmakten.

Nya remisser bör även skickas till de instanser som endast har fått yttra sig över ansökan A: Trafikförvaltningen SLL, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholm Exergi AB (tidigare Fortum Värme) och Telia Sverige AB (tidigare Teliasonera). Enligt förvaltningens rutiner skickas nya remisser av försiktighets skull till dessa instanser när borrrplanen revideras, om det inte angetts i det första remissvaret att revideringar godkänns.

Villkor och upplysningar vid ett eventuellt tillstånd

Det tillstånd som mark- och miljödomstolen har gett för ansökan B är inte förenat med några villkor. Ett eventuellt tillstånd bör enligt förvaltningen förenas med följande villkor.

- kontakt tagits med Ledningskollen innan borring för anvisning av kabellägen och att eventuella anvisningar följs
- giltig samlingskarta schakt från trafikkontoret finns vid borringen
- borringen utförs i enlighet med markering på bifogad situationsplan
- borring utförs av SITAC-certifierad borrare
- kraven uppställda i Normbrunn-16 uppfylls
- säkerhetsavstånd hålls till eventuella fjärrvärme- och fjärrkylaledningar. Information om detta finns hos Stockholm Exergi AB (f.d. AB Fortum Värme) på ledningskollen och på samlingskartan hos trafikkontoret
- vid borring ska vattnet passera sedimentationscontainer (minst 10 m³) innan det leds till en dagvatten-/rännstensbrunn
- vattnet som avleds till dagvatten-/rännstensbrunn får innehålla högst 500 mg suspenderat material/liter
- borrkaxet som kommer upp i samband med borringen samlas upp och omhändertas så olägenhet inte uppstår
- läckage av köldbärarvätska eller köldmedium omedelbart åtgärdas och rapporteras till miljöförvaltningen

I tillståndsbeslut brukar nämnden även upplysningsvis lista ett antal åtgärder som verksamhetsutövaren är skyldig att vidta i samband med installation eller drift av anläggningen. I aktuellt fall bör följande skyldigheter upplysas om:

- teckna ett nyttjanderättsavtal mellan dig som fastighetsägare och trafikkontoret. Nyttjanderättsavtal är förenat med avgift för borrhålen som finns i stadens mark. Information om nyttjanderättsavtal och avgifter finns att läsa under

<http://foretag.stockholm.se/schakt>. Frågor om nyttjanderättsavtalen kan även ställas direkt till nyttjanderattsavtal.tk@stockholm.se

- senast den 31 mars varje år lämna in årsrapport gällande köldmedier till miljöförvaltningen om det i anläggningen finns kontrollpliktig köldmedieutrustning på totalt 14 ton koldioxidekvivalenter eller mer.
- i god tid innan borrning, informera grannar om när och hur länge bullerstörningen kommer att pågå
- följa trafikkontorets anvisningar gällande anmälan om ”Hantering av borrsvatten” och minst 2 veckor innan borrning lämna in anmälan till trafikkontoret samt söka tillstånd hos polisen om du måste ställa containern för borrhåskavskiljning på kommunens gata
- efter genomförd borrning redovisa de verkliga borrhåslägena genom att markera dessa på planritning och översända till Trafikförvaltningen SLL, bygga@sl.se, för kännedom
- anmäla till miljöförvaltningen om du har en oljecistern som ska tas ur bruk
- meddela miljöförvaltningen när värmepumpsanläggningen tas ur bruk, köldmedium och köldbärare ska då omhändertas enligt gällande lagstiftning
- påminna din borrhare om att brunnsprotokollet ska skickas till brunnsarkivet, SGU
- ansöka om ändring av ditt värmepumpstillstånd om du avser att göra ändringar i situationsplanen och/eller ska ändra värmepumpens effekt

Slut.

Bilagor

1. Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut den 7 december 2015
2. Länsstyrelsens beslut den 18 december 2018
3. Mark- och miljödomstolens dom den 6 december 2019